

ГАЛЬЧЕНКО
Софія Олегівна
gal4eko@icloud.com

КОТЕНКО
Богдан Вячеславович
bogdankotenko@ukr.net

ТЕРЕЩЕНКО
Данііл Олексійович
danter0113@gmail.com

студентка, Інститут прокуратури
та кримінальної юстиції
Національного юридичного
університету ім. Ярослава Мудрого

студент, Інститут прокуратури та
кримінальної юстиції Національного
юридичного університету ім. Ярослава
Мудрого

студент, Інститут прокуратури та
кримінальної юстиції Національного
юридичного університету ім. Ярослава
Мудрого

УДК 342.922:351.756

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНОЗЕМЦІВ

ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF FOREIGNERS

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2021.5\(1\).7](https://doi.org/10.37634/efp.2021.5(1).7)

HALCHENKO Sofiia – student, Yaroslav Mudryi National Law University, Institute of Prosecution and Criminal Justice

KOTENKO Bohdan – student, Yaroslav Mudryi National Law University, Institute of Prosecution and Criminal Justice

TERESHCHENKO Daniil – student, Yaroslav Mudryi National Law University, Institute of Prosecution and Criminal Justice

З проголошенням України незалежною державою питання щодо правового статусу іноземців стало досить актуальним та часто досліджуваним серед науковців. Певні прогалини законодавства породжують деякі проблеми взаємодії держави та іноземців, що може спричинити обмеження невід'ємних прав і свобод іноземців. У статті проаналізовано правовий статус іноземців на підставі дослідження науковців та законодавства задля ширшого розуміння. Окрім цього, запропоновано шляхи розв'язання проблем. У статті аналізується судовою практика, як приклад того, як саме впливають прогалини законодавства на процес видворення або повернення іноземців.

* * *

Introduction. Today, the issue of administrative and legal status of foreigners is very important because our country needs clearer and more regulated legislation, which will not allow such phenomena as illegal migration, abuse of rights of foreigners in our country, non-compliance with duties, which leads to a violation of the law. In turn, the legislation must meet all requirements and not violate well-known human values and freedoms, so it is subject to change to improve the life of every person, regardless of his position in the state.

Scientific research on foreigners and their legal and social status has been done by many researchers. Among them are such scientists as L. Voevodin, M. Inshin, T. Kirilova, M. Matuzov, M. Vitruk, O. Skakun, M. Mochulska., V. Marchenko, T. Drakokhrust, V. Zui, I. Boyko, et al.

The purpose of the paper is to study the administrative and legal status of foreigners in Ukraine, to compare Ukrainian legislation with the international standards, to analyze statistics and court practice on issues of foreigners, to analyze of scientific approaches to understanding the concept of “foreigner”.

Results. With the proclamation of Ukraine as an independent state, the issue of the legal status of foreigners has become quite relevant and often studied among researchers. Certain gaps in the legislation create some problems of interaction between the country and foreigners, which can lead to restrictions on the inalienable rights and freedoms of foreigners. The paper analyzes the legal status of foreigners on the basis of research by scholars and legislation for a broader understanding. In addition, ways to solve problems are suggested in this work. The paper analyzes the case law as an example of how gaps in the legislation affect the process of expulsion or return of foreigners.

Conclusions. After analyzing the current legislation on the rights and freedoms of foreigners and stateless persons, it can be stated that the rights and freedoms of foreigners and stateless citizens almost completely coincide with the rights and freedoms of citizens of Ukraine. Although foreigners are subject to individual restrictions on entry into Ukraine and the possibility of returning and forcibly expelling foreigners and stateless persons from Ukraine, such measures are used solely to protect the Ukrainian people and cannot be used unreasonably. It is important for every foreigner to be able to defend their rights and appeal to higher authorities in accordance with international standards. In practice, return and expulsion procedures are not always carried out effectively, which can lead to a significant delay in the procedure, which indicates that the implementation of these measures by special bodies is not yet perfect. Based on statistics and a review of current realities, we conclude that now is the right time to modernize the mechanisms for cooperation between special bodies and foreigners and give foreigners a wider range of rights before joining the EU and after Covid-19 time.

Ключові слова: іноземці, адміністративно-правовий статус іноземців, особи без громадянства, примусове повернення, примусове видворення, заходи примусу

Keywords: foreigners, administrative and legal status of foreigners, stateless persons, forced return, forced expulsion, coercive measures

ВСТУП

На сьогодні питання про адміністративно-правовий статус іноземців є досить важливим через те, що

наша держава потребує більш чіткого та урегульованого законодавства, котре не дозволить проявлятися таким явищам, як нелегальна міграція, зловжи-

вання правами іноземцями на території нашої країни, недотримання виконання обов'язків, що призводить до порушення норм законодавства. Зі свого боку законодавство має відповідати всім вимогам і не порушувати загальновідомі людські цінності та свободи, тому підлягає змінам у бік покращення життя кожної людини незалежно від її становища в державі.

Наукові розвідки відносно іноземців та їх правового й соціального статусу робили чимало дослідників. Серед них такі вчені як Л. Воеводін, М. Іншин, Т. Кирилова, М. Матузов, М. Вітрук, О. Скакун, М. Мочульська., В. Марченко, Т. Дракохруст, В. Зуй, І.Бойко та багато інших.

МЕТА роботи – дослідження адміністративно-правового статусу іноземців в Україні, порівняння українського законодавства з міжнародними стандартами, аналіз статистики та практики судів із питання про іноземців, проаналізувати наукові підходи до розуміння поняття «іноземець».

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті ми вважали за доцільне використати як загальнонаукові, так і спеціальні методи: пізнання, зокрема методи аналізу, спостереження, класифікації, узагальнення, порівняльно-правовий, а також наукового пізнання.

РЕЗУЛЬТАТИ

На початку звернемось до міжнародних актів, які діють в Україні та закріплюють основні права та обов'язки іноземців. Україною ратифіковано багато міжнародно-правових договорів, які врегульовують основні права та статусу іноземців. До них входять Загальна декларація прав людини 1948 р., Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р., Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р., Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року, Декларація про права людини відносно осіб, що не є громадянами країни, в якій вони проживають, 1985 р.

У цих договорах можна виділити такі статті. Ст. 3 Загальної декларації прав людини 1948 [1] встановлює недоторканість усіх людей, Українська сторона також дублює її у ст. 3 Конституції України [2]. Також треба звернути увагу на ст. 7, яка зрівняла всіх людей перед законом, аналогічний сенс викладений у п.1 ч.1 ст. 129 Конституції України. Дуже важливою є ст. 13, вона закріплює можливість усім людям право вибрати свого місця проживання та перетинати кордон країн, фактично цей пункт дозволяє перебувати в статусі іноземця на території іншої країни, у національному законодавстві він дублюється у ст. 33 Конституції України.

Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. особлива тим, що у ст. 3 прописано загальні функції дипломатичного представництва, до якого входить і захист прав громадян цього дипломатичного представництва [3]. Аналогічні повноваження закріплює ч. 4 ст. 5 Закону України «Про дипломатичну службу» для дипломатичних установ України [4].

Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р. у ст. 5 покладає на консула обов'язок у відстоюванні інтересів та допомозі громадянам своєї країни. Фак-

тично ці акти допомагають країнам впливати та контролювати права та свободи їх громадян на території інших країн [5].

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р. у ст. 13 забороняє депортувати іноземця, який законно перебуває на території будь-якої держави-учасниці цього пакту, а ст. 26 закріплює рівність усіх людей перед законом, та забороняє прояв дискримінації до них [6]. Ці пункти важливі для того, щоб унеможливити ущемлення у правах осіб за їх громадянство або підданство. Також вони дублюються у ст. 26 Закону України від 22.09.2011 «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [7].

Декларація про права людини відносно осіб, що не є громадянами країни, у якій вони проживають, 1985 р. має найбільшу кількість статей, що закріплюють усі основні права та обов'язки кожного іноземця за кордонами своєї країни [8].

Ці міжнародні акти гарантують іноземцям захист їх природних прав та інтересів на міжнародному рівні. Аналізуючи ці міжнародні акти, ми можемо побачити, що Україна перебудовує своє національне законодавство в бік збільшення прав іноземців на її території.

Слід сказати, що національне законодавство у Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» пропонує визначення терміну «іноземець» як особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином або підданим іншої держави або держав. Вона – рівноправна особа в усіх загально-визнаних правах і свободах, тож держава, до якої вони прибули, повинна повністю забезпечити їх у цьому. Задля того щоб жодна країна не порушувала права людини, прийнято чимало міжнародних договорів, що допомагають стримувати державу від недотримання певних правил і приписів.

Ми зацікавлені у тому, аби чітко розглянути чинне законодавство в Україні та в європейських країнах, і запропонувати деякі зміни, котрі можуть надати можливість іноземцям мати ширші права у майбутньому. Зокрема, адміністративно-правовий статус кожного іноземця визначається за допомогою міжнародних договорів про права та свободи, а також законодавством тієї країни до якої вони прибувають.

Згідно зі ст. 26 Конституції України, іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом. У такий спосіб з'ясуємо, що громадяни інших країн, котрі прибувають на територію нашої держави, майже рівні в правах із громадянами України. Більш окремі положення, права та обов'язки, а також винятки обумовлені в Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 та в Законі України «Про громадянство України» від 18.01.2001 [9].

Тому можна зробити висновок, що до елементів адміністративно-правового статусу входять різноманітні права та обов'язки. Серед вчених панують думки про більш «ширший» підхід до визначення адмініст-

ративно-правового статусу за допомогою включення до нього додаткових складових.

Важливим аспектом для кожної фізичної особи є її адміністративна правосуб'єктність. Зазначимо, що адміністративна правосуб'єктність є сукупністю адміністративної правоздатності та адміністративної дієздатності. Якщо у громадян України вона виникає з народження та присутнє до смерті або припинення громадянства, то в іноземців або осіб без громадянства вона з'являється після перетину кордону України, а припиняється після залишення її території, смерті або отримання громадянства України [10, с. 89]. Для законного перебування на території України іноземець згідно з п. 2, ч. 1 ст. 13 Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» від 20.11.2012 повинен отримати один із документів, таких як: картка мігранта, посвідка на постійне проживання; посвідка на тимчасове проживання, посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон, посвідчення біженця, проїзний документ біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту [11]. Так, О.М. Бандурка відніс до елементів вищезазначеного статусу адміністративну правосуб'єктність, права, обов'язки, заборони та відповідальність [12, с. 200]. В.М. Горшеньов розкриває зміст адміністративно-правового статусу через права, свободи, юридичні обов'язки та юридичну відповідальність. [13, с. 53]. М.В. Вітрук зазначає, що до його структури входять сукупність прав, обов'язків та законних інтересів [14, с. 147]. Отже, проаналізувавши думки різних вчених можна дійти до висновку, що основними складовими адміністративно-правового статусу іноземців є комплекс прав та обов'язків, а інші елементи є факультативними й залежать від суб'єктивних позицій авторів. Розкриваючи поступово елементи адміністративно-правового статусу іноземців, ми будемо дотримуватися класифікації О.М.Бандурки.

Визначення обсягу прав та обов'язків іноземців є необхідним задля встановлення чітких меж та поняття про їхню дієздатність та правоздатність. Стосовно основних прав та свобод іноземців, – вони майже повністю збігаються з правами громадян, передбачених Конституцією й законами України. На них покладаються також обов'язки дотримуватися Конституції України та інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави.

Важливою вимогою для іноземців є фінансове забезпечення для в'їзду в Україну. Цей механізм прописаний у постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підтвердження достатнього фінансового забезпечення іноземців та осіб без громадянства для в'їзду в Україну, перебування на території України, транзитного проїзду через територію України і виїзду за її межі та визначення розміру такого забезпечення» від 04.12.2013 та встановлює у п. 3 цієї постанови обов'язок для більшості іноземців мати кошти у 20-кратному розмірі прожиткового мінімуму на одну особу з розрахунку на місяць, встановленого в Україні на день їх в'їзду в Україну [15].

Проаналізувавши підстави для перебування іно-

земців у ст. 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», розуміємо, що Україна відкрита для осіб, що прибувають на територію нашої держави з метою заробітку, навчання, проживання тощо.

Варто зазначити, що існують випадки, коли через протиправні дії іноземця держава повинна застосувати заходи примусу для його повернення або видворення зі своєї території. У цих випадках в Україні застосовується «Інструкція про примусове повернення і примусове видворення» від 23.04.2012 [16].

Проте існують певні обмеження в реалізації прав іноземців та осіб без громадянства. Держава може обмежити правоздатність іноземців – їм не доступні у загальному порядку політичні права, тобто обирати й бути обраним, бути членом політичної партії, брати участь у референдумі. Обмеження також стосуються і призову іноземців та осіб без громадянства до Збройних Сил України, але вони можуть у порядку закону укласти контракт про проходження військової служби в лавах української армії. Винятком із правил є реторсія, тобто обмежувальні заходи, які вимушена застосувати одна держава у відповідь на несправедливі, недружні дії іншої держави. Таке рішення про обмеження дієздатності іноземців та осіб без громадянства приймається Кабінетом Міністрів України у відповідь на дії тих держав, де порушуються права і свободи громадян України. Стосовно відповідальності, слід зазначити, що іноземці та особи без громадянства несуть також відповідальність, як і громадяни України, відповідно до чинного законодавства. Особливістю відповідальності цих категорій є те, що до них можуть бути застосовані додаткові санкції: добровільне повернення, примусове видворення, примусове повернення, видача, скорочення строку перебування, передача для відбування покарання.

Визначення термінів «примусове повернення» та «примусове видворення» наведено у п. 2 Розд. 1 «Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства». Слід розуміти як певну систему адміністративно-правових заходів, спрямованих на примушування іноземців, які незаконно перебувають в Україні, покинути її територію всупереч їх волі та бажанню. Тому згідно з Інструкцією примусове повернення іноземця може бути застосоване лише на основі рішення про примусове повернення чи примусове видворення одного з компетентних органів, а саме Державною Міграційною Службою, органом охорони державного кордону, Службою Безпеки України на підставі винесеної за позовом цих органів/підрозділів постанови адміністративного суду про примусове видворення. Такі радикальні дії стосовно іноземців та осіб без громадянства не можуть виконуватися безпідставно, для захисту своїх прав вони мають право оскаржити подібні рішення, що каже про демократичність такої системи.

Підстава для ухвалення такого рішення міститься у п. 5 Розд. 1 «Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства»: поведінка особи, що не відповідає національному законодавству України про правовий статус іноземців та осіб без громадянства; вчинки, що суперечать інтересам національної безпеки України

чи охорони громадського порядку; якщо це необхідно для охорони здоров'я, захисту прав і законних інтересів громадян України; якщо іноземець був затриманий під час намагань перетнути кордон або вже перетнувши кордон органами охорони державного кордону в межах контрольованих ними прикордонних районів.

Слід приділити увагу умовам, за яких до іноземця чи особи без громадянства не можна буде застосувати примусове повернення і примусове видворення. Звернувшись до ст. 31 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», зазначимо, що іноземців не допускається примусово повертати і примусово видворяти до країн, де їхньому життю загрожує небезпека за расовими, релігійними, національними, соціальними та політичними ознаками, якщо ця держава перебуває в стані внутрішнього чи зовнішнього збройного конфлікту та якщо їм загрожує видворення до країн, де можуть виникнути зазначені ситуації. Згідно з ч. 20 ст. 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» іноземці та особи без громадянства також не можуть бути примусово повернуті у країну походження або третю країну, яка вчинила акт агресії проти України, або у країну, яка не визнає територіальну цілісність та суверенітет України або відмовляється визнавати протиправність посягань на територіальну цілісність та суверенітет України, зокрема, голосувала проти Резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй «Про територіальну цілісність України» від 27 березня 2014 р. № 68/262. Окрім цього, примусове повернення неможна застосовувати до іноземців, якщо не виповнилося 18 років, та які підпадають під дію Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08.07.2011. Також забороняється колективне примусове видворення іноземців.

Особа може звернутися до суду задля оскарження рішення про примусове повернення органами Державної міграційної служби, органами охорони державного кордону та органами Служби безпеки України в порядку, передбаченому законом за п.10 Розд. 1 «Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства».

Якщо поглянути на ситуацію з іншого боку, то існує також механізм продовження та скорочення строку тимчасового перебування іноземців на території України, який регламентується у постанові Кабінету Міністрів України від 15.02.2012 «Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України» [19]. Іноземець може звернутися до органів Державної міграційної служби з проханням продовжити строк тимчасового перебування на території України у випадках: за короткостроковою візою, а також із держав із безвізовим порядком в'їзду за наявності обґрунтованих підстав, за транзитною візою у разі вимушеної зупинки на території України у зв'язку з надзвичайними обставинами, за довгостроковою візою, якщо протягом строку дії візи з поважних причин не оформлено посвідки на постійне чи тимчасове проживання. Скорочення строку може

відбуватися за відсутності підстав для тимчасового проживання зазначених у ч. 4–20 ст. 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

Проаналізувавши практику судів, можна дійти висновку, що підставою для звернення до адміністративного суду з метою видворення іноземців може бути порушення закону про перебування іноземців на території нашої держави. Так, у справі № 937/4294/20 (2-а/937/62/20), 852/8094/20 від 08.07.2020 Третій апеляційний адміністративний суд розглянув справу про видворення громадянина Гвінеї. Так, суб'єкт владних повноважень не представив ніяких доказів вчиненням ними дій із виконання судового рішення, що було винесено раніше щодо цього громадянина. Тим не менше, також не було виявлено активних дій із боку міграційної служби із поміщення громадянина Гвінеї до пункту тимчасового перебування іноземців. Ця справа доводить той факт, що іноді процедура видворення може затягнутися або не бути доведена до кінця через відносно зухвале відношення органів, що займаються такими питаннями [17].

Окрім цього, слід звернути увагу й на рішення Печерського районного суду міста Києва № 757/65466/19-а, 2-а-527/19 від 11.02.2020, де названо перелік доказів, котрі можуть допустити, що уродженці інших країн (в цьому випадку, Грузії), іноземці, особи без громадянства мають право отримати українське громадянство або тимчасово перебувати на території України. Якщо буде надано таку інформацію, як підтвердження оформлення документів на тимчасове проживання в Україні або дозвіл на імміграцію в Україні, звернення до міграційної служби щодо подовження строку перебування, інформація про близьких родичів або приймаючої сторони на території нашої держави, власне житло в Україні, а також підтвердження законного джерела існування, тоді в уродженця Грузії були всі законні підстави перебувати у нашій державі, але через відсутність тієї інформації, його було змушено переміститися у пункт тимчасового перебування іноземців, а згодом й бути видвореним з України [18]. Усі обставини справи наводять до висновку, що видворення іноземців має відповідати всім вимогам законодавства, справа має бути підкріплена доказами про недодержання іноземцем правил перебування на території України, аби не було порушення людських прав із боку суб'єкта владних повноважень.

Задля подальшого удосконалення процесу провадження у судових справах щодо видворення та повернення іноземців, слід звернути увагу на класифікацію іноземців, запропоновану Т.В. Дракохруст [20, с.192]. Зі свого боку вона виділяє кілька категорій іноземців: іноземці, які іммігрували в Україну на постійне проживання; іноземці, які іммігрували в Україну для тимчасового працевлаштування; політемігранти (іноземці, яким надано притулок на території України); іноземці, що мають «дипломатичний імунітет», адже Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» на них не розповсюджується, вони діють за Віденської конвенції про дипломатичні зносини, ратифікованою від 21.03.1964 та за ст. 29–31 мають недоторканість; іноземці, які перебувають на території України на підставах, передбачених міжна-

родними договорами України (наприклад, військово-службовці інших держав); також виділяється категорія іноземців нелегальних мігрантів та осіб без громадянства. У разі виявлення/затримання іноземців, які перебувають у процедурі визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту в Україні, за порушення законодавства України з прикордонних питань та про правовий статус іноземців до завершення цієї процедури (залежно від обставин справи) згідно з п. 3, Розд. 3 «Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства»: органи Державної міграційної служби, органи охорони державного кордону або органи Служби Безпеки України невідкладно готують позовну заяву до адміністративного суду із: 1) взяття особи на поруки підприємства, установи чи організації, або 2) зобов'язання іноземця внести заставу, або 3) затримання іноземця з поміщенням до пункту тимчасового перебування іноземців.

За інформацією поданою Державною міграційною службою, на даний момент перебуває близько 400 тис. іноземців, з них приблизно 280 тис. проживають на підставі посвідки на постійне проживання й майже 115 тис. – на підставі посвідки на тимчасове проживання [21]. На підставі отриманих даних можна проаналізувати про відсоток іноземців на території нашої держави, порівняти з минулими роками і, звичайно ж, зрозуміти, які умови проживання іноземців надаються нашою країною, чи зручно їм перебувати на території нашої держави та визначити об'єм їх прав та свобод. З огляду на сучасні реалії, тобто в умовах карантину, що був спричинений світовою пандемією, на нашу думку, кількість іммігрантів значно зменшилась порівняно з минулими роками, адже призупинився той потік приїзду іноземців, котрий відбувався щодня. Така ситуація спричинила чимало проблем не тільки для людей, котрі мусили перебувати в іншій країні, а і для самих держав, які були вимушені повернути важливих, наприклад, робітників.

Для вдалого подальшого вдосконалення свого законодавства треба аналізувати досвід інших країн, тому ми вирішили звернути увагу на особливості польського законодавства у цих аспектах.

Нещодавно сусідня Польща вступила в Європейський Союз, куди прагне й Україна. Після вступу у безвізовий режим кількість іноземців збільшилась на її території, тому практика цієї країни може стати дуже корисною і для України.

Схожість в історії України та Польщі міграційних процесів призвели до утворення великих діаспор українців та поляків на територіях інших держав. Тобто з'явилися співвітчизники які мають закордонне громадянство. Це призвело до появи особливого ставлення до них, яке сформоване в Законі України «Про закордонних українців» та Законі Польщі «Про карту поляка» [22, 23].

Порівнюючи ці два закони М.С. Мочульська у своїй роботі «Особливості правового регулювання статусу закордонних співвітчизників в Україні та Республіці Польща: компаративістський аспект» дійшла до висновку, що Законодавство України порівняно з Польським закріплює менший обсяг прав для закордонних українців. Наприклад: картка поляка звільняє

від оплати за видачу тимчасової довгострокової візи та встановлює пільги в розмірі 37% на залізничні поїзди тощо. Натомість статус закордонного українця не надає такий широкий список пільг для іноземця.

Автор зазначає, що законодавство Республіки Польщі містить більш деталізований виклад умов надання статусу закордонного співвітчизника на відміну від законодавства України. Тому в майбутньому Україні треба вдосконалювати законодавство в цьому напрямі [22, с. 122–123].

Важливим питанням у майбутньому може стати надання право голосу на місцевих виборах іноземцям в Україні за прикладом Фінляндії.

В.Ю. Марченко у своїй статті зазначив історію впровадження права голосу іноземців у Фінляндії. З 1991 р. право голосувати на муніципальних виборах надали всім іноземцям з умовою проживання в країні більше 2 років. Після підписання «Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні» у 1997 р. Фінляндія почала трансформувати своє законодавство, та у 1999 р. закріпили, що кожен фінський громадянин і кожен іноземець, що протягом тривалого часу проживають у Фінляндії, досягнувши вісімнадцяти років віку, мають право голосувати на муніципальних виборах і муніципальних референдумах, відповідно до закону.

Такий підхід до виборчого права на місцевому рівні допоможе задовольнити та захистити інтереси більшого пласту населення. Це залучатиме іноземців до суспільного життя, що покращить соціальні зв'язки [23, с. 315–316].

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізували чинне законодавство стосовно прав та свобод іноземців та осіб без громадянства можна констатувати про майже повну збіжність прав та свобод іноземців та громадян без громадянства з правами та свободами громадян України. Хоча для іноземців встановлюються індивідуальні обмеження стосовно в'їзду на територію України та можливість повернення і примусового видворення іноземців та осіб без громадянства з України, але подібні заходи використовуються виключно для захисту українського народу та не можуть бути використані безпідставно. Важливим є можливість кожного іноземця відстояти свої права та подати оскарження до вищих інстанцій, що відповідає міжнародним стандартам. На практиці процедури повернення та примусового видворення не завжди виконуються ефективно, що може призвести до значного затягування процедури, це свідчить про ще не досконалість виконання цих заходів спеціальними органами. Виходячи зі статистичних даних та огляду на сучасні реалії ми дійшли висновку, що зараз слушний час для модернізації механізмів пов'язаних із взаємодією між спеціальними органами та іноземцями та надання іноземцям більш ширшого кола прав перед вступом до Євросоюзу та настання постковідної епохи.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини: декларація, міжнародний документ від 10.12.1948 № 995_015, Дата оновлення: 10.12.1948. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>

3. Віденська конвенція про дипломатичні зносини: конвенція, міжнародний документ від 18.04.1961. № 995_048. Дата оновлення: 21.03.1964. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#Text

4. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.1996 р. № 2449–VIII. Дата оновлення: 07.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>

5. Віденська Конвенція про консульські зносини: конвенція, міжнародний документ від 24.04.1963. № 995_047. Дата оновлення: 24.04.1963. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047#Text

6. Міжнародний пакт про громадянські й політичні права: пакт, міжнародний документ від 16.12.1966. № 995_043. Дата оновлення: 19.10.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

7. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закону України від 22.09.2011. № 3773–VI. Дата оновлення: 26.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>

8. Декларація про права людини щодо осіб, які не є громадянами країни, у якій вони проживають: резолюція, міжнародний документ від 13.12.1985. № 995_227. Дата оновлення: 13.12.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_227#Text

9. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235–III. Дата оновлення: 25.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

10. Адміністративне право: підручник / ред. Ю.П. Битяк. Харків: Право, 2020. 392 с.

11. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 20.11.2012 р. № 5492–VI. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17#Text>

12. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України. Харків: НУВС, 1998. 480 с.

13. Горшенев В.М. Структура правового статусу громадянина у світє Конституції ССРСР 1977 года. *Правопорядок и правовой статус личности в развитом социалистическом обществе у свете Конституции СССР 1977 года (Вопросы теории государства и права, государственного и административного права)*: Сборник научных трудов. Саратов: Изд-во Саратовск. унта, 1980. 278 с.

14. Витрук Н.В. Основы теории правового положения личности в социалистическом обществе / ред. В.А. Патулин. Москва: Наука, 1979. 229 с.

15. Про затвердження Порядку підтвердження достатнього фінансового забезпечення іноземців та осіб без громадянства для в'їзду в Україну, перебування на території України, транзитного проїзду через територію України і виїзду за її межі та визначення розміру такого забезпечення: постанова Каб. Міністрів України від 4 грудня 2013 р. № 884–2013-п. Дата оновлення: 04.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/884-2013-p#Text>

16. Про затвердження Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства: Затв. наказом М-ва внутрішніх справ України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України 23.04.2012 № 353/271/150 (у редакції наказу Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України 22.01.2018 № 38/77) Дата оновлення: 12.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-12#Text>

17. Постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 06 липня 2020 р., судова справа № 937/4294/20(2а/937/62/20). URL:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/90212151>

18. Рішення Печерський районний суд міста Києва від 16 грудня 2019 р, судова справа № 757/65466/19-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87484862>

19. Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України: Постанова Каб. Міністрів України від 15.02.2012 № 150–2012-п. Дата оновлення: 24.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150-2012-p#Text>

20. Дракохруст Т.В. Особливості правової регламентації законодавства України у сфері захисту прав іноземців та осіб без громадянства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 1. С. 190–193.

21. Статистичні данні ДМС за 2019 та 6 місяців 2020 р. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani/statistika-z-osnovnoj-diyalnosti.html>

22. Про закордонних українців: Закон України від 04.03.2004 р. № 1582–IV. Дата оновлення: 06.06.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text>

23. O Karcie Polaka: Ustawa Polskie z dnia 07.09.2007 r. № Dz.U. 2007 nr 180 poz. 1280. URL: http://viza.vn.ua/img/2012/06/KP_ustawa-viza.vn_ua_.pdf

24. Мочульська М.Є. Особливості правового регулювання статусу закордонних співвітчизників в Україні та Республіці Польща: компаративістський аспект. *Сучасні проблеми порівняльного правознавства: зб. наук. праць*. / ред. Ю.С. Шемшученка, Я.В. Лазура. Ужгород Київ: Вид-во «Говерла», 2015. 218 с.

25. Марченко В.Ю. Право голосу іноземців в Україні та за кордоном. *Молодий вчений*. 2017. № 4 (44). С. 314–318.

References

1. Universal Declaration of Human Rights: declaration, international document dated 10.12.1948 № 995_015, Date of update: 10.12.1948. URL:

http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (in Ukrainian).

2. The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 № 254k / 96–VR. Date of update: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (in Ukrainian).

3. Vienna Convention on Diplomatic Relations: Convention, International Document of 18.04.1961. № 995_048. Date of update: 21.03.1964. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#Text (in Ukrainian).

4. On the diplomatic service: Law of Ukraine of 07.06.1996. № 2449–VIII. Date of update: 07.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text> (in Ukrainian).

5. Vienna Convention on Consular Relations: Convention, International Document of 24.04.1963. № 995_047. Date of update: 24.04.1963. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047#Text (in Ukrainian).

6. International Covenant on Civil and Political Rights: Covenant, International document of 16.12.1966. № 995_043. Date of update: 19.10.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (in Ukrainian).

7. On the legal status of foreigners and stateless persons: Law of Ukraine of 22.09.2011. № 3773–VI. Date of update: 26.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (in Ukrainian).

8. Declaration of the Human Rights of Persons Who Are Not Citizens of the Country in Which They Live: Resolution, International Document of 13 December 1985. № 995_227. Date of update: 13.12.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_227#Text (in Ukrainian).

9. On citizenship of Ukraine: Law of Ukraine of 18 January 2001 № 2235–III. Date of update: 08/25/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (in Ukrainian).

10. Administrative law / ed. Yu. P. Bytiak. Kharkiv: Pravo, 2020. 392 p. (in Ukrainian).

11. On the Unified State Demographic Register and documents confirming the citizenship of Ukraine, certifying a person or his special status: Law of Ukraine of 20.11.2012 № 5492-VI. Date of update: 23.04.2021, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17#Text> (in Ukrainian).
12. Bandurka O.M. Fundamentals of management in the bodies of internal affairs of Ukraine. Kharkiv: NUVS, 1998. 480 p. (in Ukrainian).
13. Gorshenev V.M. The structure of the legal status of a citizen in the light of the USSR Constitution of 1977. *Law and order and the legal status of the individual in a developed socialist society in the light of the Constitution of the USSR in 1977 (Questions of the theory of state and law, state and administrative law)*: Collection of scientific works. Saratov: Saratov Publishing House. unta, 1980. 278 p. (in Russian).
14. Vitruk N.V. Fundamentals of the theory of the legal status of the individual in socialist society / ed. V.A. Patyulin. Moscow: Nauka, 1979. 229 p. (in Russian).
15. On approval of the Procedure for confirmation of sufficient financial security of foreigners and stateless persons for entry into Ukraine, stay on the territory of Ukraine, transit through the territory of Ukraine and departure abroad and determination of the amount of such security: Resolution of the Cabinet. Of Ministers of Ukraine of December 4, 2013 № 884-2013-n. Date of update: 04.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/884-2013-p#Text> (application date: 28.04.2021). (in Ukrainian).
16. On approval of the Instruction on forced return and forced expulsion of foreigners and stateless persons from Ukraine: Approved. by the order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine, the Security Service of Ukraine 23.04.2012 № 353/271/150 (as amended by the order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Security Service of Ukraine 22.01.2018 (38/77) Date of update: 12.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-12#Text> (application date: 28.04.2021). (in Ukrainian).
17. Resolution of the Third Administrative Court of Appeal of 6 July 2020, court case № 937/4294/20 (2a/937/62/20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90212151> (in Ukrainian).
18. Decision of the Pechersk District Court of the city of Kyiv of December 16, 2019, court case № 757/65466/19-a. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87484862> (in Ukrainian).
19. On approval of the Procedure for extension of the period of stay and extension or reduction of the period of temporary stay of foreigners and stateless persons on the territory of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers. Of Ministers of Ukraine dated 15.02.2012 № 150-2012-n. Date of update: 24.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150-2012-p#Text> (in Ukrainian).
20. Drakokhrust T.V. Features of the legal regulation of the legislation of Ukraine in the field of protection of the rights of foreigners and stateless persons. *Legal scientific electronic journal*. 2017 № 1. pp.190-193. (in Ukrainian).
21. LCA statistics for 2019 and 6 months 2020 URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani/statistika-z-osnovnoj-diyalnosti.html> (in Ukrainian).
22. On foreign Ukrainians: Law of Ukraine of 04.03.2004 № 1582-IV. Date of update: 06.06.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text> (in Ukrainian).
23. O Karcie Polaka: Ustawa Polskie z dnia 07.09.2007 r. № Dz.U. 2007 nr 180 poz. 1280. URL: http://viza.vn.ua/img/2012/06/KP_ustawa-viza.vn_ua_.pdf
24. Mochulska M.Ye. Peculiarities of legal regulation of the status of foreign compatriots in Ukraine and the Republic of Poland: comparative aspect. *Modern problems of comparative jurisprudence: coll. scien. works.* / ed. Yu.S. Shemshuchenko, Ya.V. Lazur. Uzhhorod Kyiv: Hoverla Publishing House, 2015. 218 p. (in Ukrainian).
25. Marchenko V.Yu. The right to vote of foreigners in Ukraine and abroad. *A young scientist*. 2017. № 4 (44). pp. 314-318. (in Ukrainian).